УДК 004.8

Ганна Зірчак, старший викладач
Національний університет «Одеська політехніка», м. Одеса

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УНІВЕРСИТЕТІ

Анотація. У тезах проаналізовано теоретичні та практичні аспекти інтеграції технологій штучного інтелекту (далі ШІ) в освітній процес закладу вищої освіти під час викладання української мови (зокрема за професійним спрямуванням). На основі аналізу сучасних вітчизняних наукових джерел визначено ключові тенденції цифровізації освіти в Україні та за кордоном. Окреслено можливості застосування ШІ для оптимізації професійної діяльності викладача-філолога, розроблення планів персоналізованого навчання студентів та критерії відбору лінгводидактичних інструментів. Зазначено, що використання генеративного ШІ сприяє підвищенню мовної компетентності здобувачів освіти та індивідуалізації освітньої траєкторії.

Ключові слова: штучний інтелект, українська мова, вища освіта, персоналізоване навчання, цифрові інструменти, лінгводидактика.

Стрімкий розвиток генеративного штучного інтелекту зумовив глобальні трансформації в освітньому просторі. Сучасний етап розбудови вищої школи в Україні вимагає від викладачів філологічних дисциплін не лише традиційної трансляції знань, а й активного впровадження інноваційних цифрових рішень. Викладання української мови (за професійним спрямуванням) у закладах вищої освіти (далі ЗВО) потребує модернізації методичних підходів задля задоволення потреб цифрового покоління студентів та інтеграції у світовий науково-освітній простір [1].

Впровадження ШІ в освітній процес є стійким міжнародним трендом, який активно переосмислюється в Україні. Застосування ШІ-технологій дає змогу автоматизувати рутинні процеси та звільнити час для творчої взаємодії між суб’єктами навчання. Дослідження світового досвіду свідчить, що провідні країни розглядають ШІ як стратегічний інструмент забезпечення доступності та якості освіти [1]. В українських університетах під час викладання української мови ШІ стає помічником у подоланні методичних викликів, пов’язаних із дистанційним навчанням, та сприяє створенню гнучкого освітнього середовища, адаптованого до умов кризових періодів.

Технології ШІ суттєво розширюють дидактичний інструментарій педагога, змінюючи структуру його підготовки до занять. Інструменти на основі великих мовних моделей, такі як ChatGPT, Claude або Gemini, дають можливість викладачеві:

– оперативно генерувати різнорівневі дидактичні матеріали (тексти для диктантів, переказів, мовного аналізу);

– створювати інтерактивні тестові завдання для контролю знань з орфографії, пунктуації та стилістики;

– моделювати проблемні мовленнєві ситуації та кейси для занять з ділової української мови.

Використання таких інструментів мінімізує витрати часу на розроблення контенту, підвищує інформативність занять і дає змогу викладачеві зосередитися на менторстві та фасилітації [2]. Водночас ШІ дає можливість здійснювати автоматизований первинний аналіз студентських робіт, фіксуючи типові лексичні чи граматичні помилки.

Однією з найважливіших переваг ШІ є можливість забезпечення індивідуального підходу до кожного здобувача освіти. Студенти технічних, економічних чи гуманітарних спеціальностей мають різний базовий рівень володіння мовою та специфічні потреби у вивченні професійної термінології. Завдяки алгоритмам ШІ стає можливим проєктування персоналізованих освітніх траєкторій [3]. Інструменти ШІ здатні проаналізувати поточні результати тестування студента, виявити прогалини у знаннях (наприклад, у правописі складних слів чи координації підмета й присудка) і автоматично згенерувати індивідуальний план коригувального навчання, що містить специфічні вправи та теоретичні підказки. Це стимулює автономію студента та підвищує його мотивацію до вивчення мови.

Ефективність інтеграції штучного інтелекту у вищу мовну освіту безпосередньо залежить від методологічно обґрунтованого підходу до вибору конкретного цифрового продукту. Запозичуючи досвід закордонної освіти, викладач української мови повинен керуватися чіткими критеріями оцінювання інструментів ШІ, серед яких:

– лінгвістична точність – рівень володіння специфікою українського синтаксису, фразеології та новітніми нормами українського правопису;

– дидактична доцільність – відповідність генерованого контенту робочій програмі дисципліни та освітньому рівню студентів;

– етичність та академічна доброчесність – прозорість алгоритмів, захист персональних даних студентів та чітке розмежування між допомогою ШІ та самостійною роботою здобувача [4].

Викладач має бути архітектором навчального процесу, який критично оцінює результати роботи ШІ, оскільки алгоритми все ще схильні до «галюцинацій» та калькування з інших мов.

Використання інструментів штучного інтелекту під час викладання української мови в університеті є перспективним напрямом інноваційної педагогіки. Цифрові інструменти не замінюють викладача, а підсилюють його потенціал, трансформуючи рутинну підготовку матеріалів у високотехнологічний процес

створення персоналізованого та динамічного контенту. Подальший розвиток цієї галузі потребує розроблення спеціалізованих україномовних освітніх ШІ-платформ та підвищення рівня цифрової компетентності викладацького складу ЗВО України.

Список використаних джерел

1. Гриценчук О. Використання штучного інтелекту в освіті: тенденції та перспективи в Україні та за кордоном. *Журнал кафедри ЮНЕСКО «Професійна освіта впродовж життя у XXI столітті».* 2024. № 2(10). С. 152–161. DOI: 10.35387/ucj.2(10).2024.0012.

2. Колесник О. В., Терещенко А. В., Фастівець А. В. Особливості використання технологій штучного інтелекту в удосконаленні викладацької діяльності. *Імідж сучасного педагога.* 2024. № 4(217). С. 25–32. DOI: 10.33272/2522-9729-2024-4(217)-25-32.

3. Коцюбівська К., Тимошенко О., Хрущ С., Мельник І. Використання інструментів штучного інтелекту під час розроблення плану персоналізованого навчання. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері.* 2025. № 8(1). С. 52–60. DOI: 10.31866/2617-796X.8.1.2025.335531.

4. Лісниченко А. П. Інструменти штучного інтелекту у вищій іншомовній освіті: роль, підходи та критерії вибору. *Педагогічна Академія: наукові записки.* 2025. № 22. DOI: 10.5281/zenodo.17291242.

УДК 070:81’42

Світлана Литвинська, канд. філол. наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України*, *м. Київ

УКРАЇНСЬКА МОВА В МЕДІА ЯК ЛІНГВІСТИЧНИЙ ПАРАМЕТР МОДЕЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ТА СОЦІУМУ

Анотація. Проаналізовано роль української мови в медіа як стратегічного інструменту конструювання інформаційного контенту та консолідації суспільства. Розглянуто поняття лінгвістичної безпеки інфопростору в умовах війни за незалежність України. Визначено, що в сучасних ЗМІ українська мова є лінгвістичним параметром, що програмує когнітивні патерни соціуму та протидіє дезінформації.

Ключові слова: медіадискурс, лінгвістичні параметри, соціум, національна ідентичність, когнітивний фільтр, мовна стійкість, цифрові медіа, соціолінгвістична трансформація.

У сучасному інформаційному суспільстві медіа з лінійних каналів поширення інформації перетворилися на складні цифрові екосистеми, в яких медіатекст став головним інструментом конструювання соціальної реальності. Засоби масової інформації відіграють важливу роль у створенні національного інформацій-